

Mercè Rodoreda

Visat núm. 3
(abril 2007)

El tret més rellevant d'*Aloma* és que mostra una forta càrrega autobiogràfica. Quasi totes les experiències de la protagonista es poden documentar amb la trajectòria personal de l'autora. A partir de la primera sortida d'*Aloma*, quan puja al ferrocarril de Sarrià i baixa a Barcelona a comprar les cortines per a la finestra de la seva cambra, fins a la pèrdua de la casa amb jardí de Sant Gervasi, que la noia sent com una desgràcia irreparable.

Fa exactament quaranta-un anys, Mercè Rodoreda, en una entrevista apareguda a *Tele/Estel* (4-11-1966), responia la pregunta que feia referència a la filiació visible en els títols de les seves dues novel·les, *La plaça del Diamant* (1962) i l'acabada de publicar aleshores *El carrer de les Camèlies* (1966), amb un punt d'ironia: «Estic disposada a esgotar la toponímia urbana...». L'escriptora reconeixia la fidelitat a si mateixa i a la narrativa d'ambientació barcelonina. Continuava afirmant que el fet persistiria en les obres futures, i recordava: «Així i tot, els anys que he estat allunyada de Barcelona, és probable que hagin originat un ferment nostàlgic que em faci descobrir un gran encant en aquests títols de llibre evocant racons de la meva ciutat. No hi ha cap inconvenient que una propera novel·la (que està per escriure), es tituli *El Putxet*, posem per cas». La definició dels escenaris de la seva escriptura són transcrits també per les pàgines del setmanari barceloní: «Un paisatge és un estat d'esperit, diuen. Potser sí. Però també podem dir que l'estat d'esperit és el que inventa el paisatge. Jo, en tot cas, sóc d'aquesta segona filiació».

L'any 1976, quan es publicà el primer volum de les *Obres completes*, l'autora va rebutjar oficialment les primeres quatre novel·les: *Sóc una dona honrada* (1932), *Del que hom no pot fugir* (1934), *Un dia en la vida d'un home* (1934) i *Crim* (1936), recentment editades per la Fundació Mercè Rodoreda i l'Institut d'Estudis Catalans, a cura de Roser Porta (entre 2002 i 2006). És, doncs, la primera novel·la —*opera prima*— per voluntat de Mercè Rodoreda, en realitat el cinquè exercici narratiu, prou ambiciós.

Aloma és, sobretot, un camí traçat al qual l'autora restarà fidel d'una manera estable. Inaugura una ficció ambientada a la capital catalana, Barcelona. Els llocs emblemàtics triats estratègicament no delineen només una història narrada, sinó també els estats anímics de la primera heroïna rodorediana ben plantada. Les *flâneries* de la protagonista adolescent descriuen una Barcelona que anuncia itineraris o espais que esdevindran per a l'escriptora una topografia literària imprescindible.

En l'obra posterior, la topografia literària s'acobla als altres trets recurrents que configuren la narrativa de Mercè Rodoreda. És a dir que ens trobem amb una protagonista femenina del segle XX, amb una casa gairebé sempre amb jardí i amb simbòliques descripcions del món botànic. Les flors lliguen tota l'acció descrita i mostren el creixement i el perfeccionament del cicle vital de la

protagonista. Una sèrie de proves imposades per la vida condueixen la protagonista fins a la maduresa. El desenllaç comporta la conscienciació (o el reconeixement) de la pròpia identitat. Totes aquestes accions transcorren sempre dins del marc de la ciutat de Barcelona.

Mercè Rodoreda va definir *Aloma* en una entrevista televisiva (1980) com una obra menor, de joventut, respecte a la resta dels seus escrits. Però, tanmateix, representa una fita imprescindible per comprendre tota la producció. L'autora, la va escriure dues vegades. La primera va sortir a l'abril de l'any 1938 i la segona —revisada a Ginebra— es va publicar el juny de 1969.

Mentre esperem una edició de les dues variants d'*Aloma*, podem emprendre nous recorreguts dins aquesta obra poc contemplada. Altres incursions són possibles i poden ser portades a terme perquè les obres de Mercè Rodoreda, a cada nova lectura, ofereixen la possibilitat d'una interpretació diferent i enriquidora.

Rodoreda va manllevar el nom d'*Aloma* al personatge femení de la novel·la *Blanquerna* de Ramon Llull. Amb aquest detall de capital importància, l'escriptora va confirmar la vocació de continuïtat històrica dins les lletres catalanes a la qual s'adscivia àmpliament a partir de la represa republicana. Avui, tota la creació artística de Mercè Rodoreda s'ha convertit en un clàssic, tal com havia suggerit el 1962 Armand Obiols, company de la seva vida a l'exili. Després d'una lectura «a raig» de *La plaça del Diamant* li va assegurar en una carta que era una obra que podia competir per categoria amb la prosa de Bernat Metge o de Ramon Muntaner, fins i tot amb alguns fragments del *Tirant*.

Tanmateix, el tret més rellevant d'*Aloma* és que mostra una forta càrrega autobiogràfica. Quasi totes les experiències de la protagonista es poden documentar amb la trajectòria personal de l'autora, des de la primera sortida d'*Aloma*, quan puja al ferrocarril de Sarrià i baixa a Barcelona per comprar les cortines per a la finestra de la seva cambra, fins a la pèrdua de la casa amb jardí de Sant Gervasi, que la noia sent com una desgràcia irreparable.

La novel·la es va editar l'any 1938, en plena Guerra Civil, gràcies sobretot al prestigi que significava haver guanyat el Premi Joan Crexells l'any abans, i va comportar una revelació i la desclosa d'un *best seller*. Amb els anys ha anat desapareixent el record de les discussions entaulades per alguns membres del jurat, que veien un cert atreviment en alguns passos de la novel·la. *Aloma* va tenir una profusió de ressenyes, fins i tot abans de sortir el llibre. Algunes eren entusiàstiques, reconeixien l'autora com una veritable descoberta; d'altres, moralitzants, amb tocs de recriminació; d'altres, humorístiques, fins a l'extrem de publicar acudits amb les imatges referents a la novel·la en més d'una revista.

Mercè Rodoreda va marxar a l'exili com una promesa literària indiscutible, i, malgrat les dificultats que va haver de superar, no va renunciar mai a l'ofici que més li agradava. Es va afirmar en aquella condició de *flâneur* que li havia permès, des de bon principi, celebrar una Barcelona on havia nascut i que estimava. D'aquesta manera, va participar en un filó exterminat de la literatura que escriu a partir del *genius loci*. Des dels inicis, Mercè Rodoreda va escriure a través dels ulls d'una adolescent embriagada de somnis que passeja febrilment pels carrers i per les places de la seva ciutat. Des de la novel·la *Aloma*, i gairebé sense adonar-se'n, Rodoreda va contribuir a mitificar Barcelona.